

FİLM REHNİ*

Prof. Dr. Georges RIPERT

Çeviren :
Prof. Dr. Akar ÖÇAL

GENEL OLARAK

1. Bir sinema filminin yapımının çok büyük masraflarla gerçekleşmesi, kredi ya da yardımlara başvurmayı gerekli kılmaktadır (geçici bir yardım fonu kurulması ile ilgili olarak bkz. 23 Eylül 1948 günlü kanun, D.1948. 345; **Rect.** D.1949.106). Kanun koyucu, film girişimlerine imkân veren kredinin kolaylaştırması yollarını aramıştır. Fakat, bunun için, film mülkiyeti rejimini organize etmek gerekmiştir. 20 Mayıs 1955 tarihli bir kararname ile (D.1955. 275) değişikliğe uğrayan 22 Şubat 1944 tarihli kanun (B.L.D.1944. 61, **Rect.** 86), özel bir karaktere sahip ve ticari rehin durumunda olan, gerçek bir menkul ipoteğini andıran bir rehin yaratmış bulunmaktadır. Reformu «La Société d'études législatives»in çalışmaları hazırlamıştır (bkz. **Bull. soc. études législ.** 1940-1946. 178, question 118, rapport Bonjean) Düzenleme, sinema endüstrisi

(*) «Nantissement des films», **Répertoire de droit commercial et des sociétés**, Tome II, Paris 1957, s. 518-519.

Kod'unun 31 müteakip maddelerine dahil edilmiştir (Décr. 27 ocak 1956, D.1956.88).

2. Bu yasal yaratma, harp esnasında, sinema sanayii örgütüne bağlanmıştır. Bütün Fransa için tek bir sicilin tutulmasına imkân veren Milli Sinema Merkezinin kurulması, bu konudaki çalışmaları kolaylaştırmıştır. Merkez, film yapımlarını denetlediği ve yapımcılar az olduğu için, idari denetim krediler için fiili bir garanti teşkil etmektedir (Code, Mad. 1 vd.).

3. Film rehnine, genel rehin esaslarını uygulamak imkânsızdır. Yapımcı, menkul eşya durumundaki filminden yoksun kalamaz; bu sebeple teslimsiz bir rehin sistemi kurmak gerekmiştir. Öte yandan, filmin değeri ona ilişkin edebi ve artistik mülkiyetlerle ilgili olduğundan, film rehlinde, bir maddi malın rehinden ziyade bir hakkın işletilmesine dayanan bir rehin sözkonusudur. Bu sebeptir ki, bu rehin, ismine rağmen, bir gerçek menkul ipoteği durumundadır. Daha önce tesis edilen haklar, ancak, kanunun yayımını izleyen altı ay içinde tescil edilmek kaydıyla, saklı tutulmuşlardır (L., Mad. 13; Code, Mad. 41).

4. İpotekin özelliği «Fransa'da yapılan, dağıtılan ya da işletilen sinema filmlerinin yapım, dağıtım ve işletilmesi münasebetiyle akdedilen» anlaşmaların aleniyetini sağlamak amacıyla bir sicil kurulmasında görülür (L., Mad.1; Code, Mad.31). Film, medeni hukuk kurallarının uygulanması bakımından menkul mal özelliğini muhafaza eder; fakat, bunu, öteki mallar yanında, tescilli menkuller kategorisinde, belirtilmek gerekir (Ripert/Boulanger, **Traité de droit civil**, éd. 1957, t.2, No. 2806).

§ 1. TESİS ŞARTLARI

5. Rehin, ancak, film üzerinde bir mülkiyet hakkına sahip olan şahıs tarafından tesis edilebilir. Film, bir ortaklaşa yaratmadır. Önceleri münakaşalı olan artistik mülkiyet hakkı (bkz. Civ. 18 kasım 1941, D.A.1942, Somm. 5; 20 aralık 1949, D. 1951.73, note Desbois), Edebi ve Artistik Mülkiyet Hakkındaki 11 mart 1957 tarihli kanunun 3 ve 14. maddeleriyle düzenlenmiştir. (D.1957.102). 22şubat 1944 tarihli kanun (L., Mad.1, Code, Mad.31), film yapımına ilişkin mukavelelerin sicile kaydını aradığından, yalnızca ismi yapımcı olarak sicile kaydedilen kimse, rehni tesis edebilir.

6. Bununla beraber, kanunun 2. maddesi (Code, Mad. 32), filmin ismini sicile kaydetmek isteyen yapımcının, film yapımına izni belgeleyen ve uygulama süresini gösteren, orijinal eser sahipleri ile akdedilen anlaşmanın bir suretini ya da eser sahipleri ya da onların hak sahiplerinden bir belge ibrazını aramaktadır. Sicil memuru, bu yapım konusunda, hiçbir şekilde bir karar almak hakkına sahip değildir ve tescil, ancak, sicile kaydedilen hakların geçerliği ile ilgili olarak, mülkiyet sorununu çözümler. Gerçekte, film yapımı, ancak, büyük ticari şirketlerce gerçekleştirilebildiğinden, tescil hakkı konusunda bir güçlük söz konusu değildir.

7. Film yapım ve işletilmesi bir ticari işlemdir (Civ. 18 kasım. 1941, yukarıda zikredilmiştir, itiraz üzerine, Poitiers, 26.mart.1947, 341; Ripert, No. 147). Bu sebeple, film rehni, bir ticari rehin durumundadır. Esasen bu rehin, uygulamada, daima bir ticari şirketce tesis edilmektedir. Fakat, rehlin ticari karakterine rağmen, yazılı bir işlemin yapılması gereklidir; zira aleniyet bakımından bu yazılı işlemin tevdi zorunludur.

8. Rehlin konusu, yapımcının başvurusu üzerine, bir sıra numarası altında, tescile kaydedilen filmidir (L., Mad.2, Code, Mad.32). Rehin, filmin gerçekleştirilmesinden önce tesis edilebilir ve genellikle de böyle olur; zira kredi özellikle yapım için gereklidir. İlginç olan husus, yaratılması borçluya ait ve kendisine sadece bir isim ve numara ile mevcudiyet tanınan bir müstakbel mal üzerinde bir garantinin kabul edilmekte olmasıdır. (Patarin, **Le nantissement sur les films cinématographiques**, 1953, içinde: Le gage commercial, Hamel yönetiminde yayımlanmıştır). Böyle bir krediye, yalnızca film yapımcısının özel durumu, imkân sağlayabilmektedir.

9. Rehin, esas olarak, gerçekleştirilmiş ve işletilmekte olan bir film üzerinde kurulabilir. Bu halde rehin, işletmeye yabancı dahi olsa, herhangi bir alacak için garanti teşkil edebilir.

Ş. 2. ALENİYET

10. Kanuna göre, rehlinli alacaklının imtiyazı «teslimsiz, yalnızca tescille, doğar» (L., Mad.5; Code, Mad. 35). Şu halde, ismi tescil edilmiş ve aleni kılınmış bir film üzerine kurulan bir gerçek ipotek söz konusudur. Filmin kaydı zorunlu değildir, fakat gerçekte,

sinema merkezi kararları ve sansür gerekleri, bu kaydı aramaktadır (Patarin, op cit. No. 18).

11. Kanun aleniyetin biçimi hakkında bir hüküm öngörmektedir. Kanunda yalnızca, rehin işleminin tescili (L., Mad. 2; Code, Mad. 32) ve yapılan başvuruların alış sırasına göre tescillerinin gerçekleştirildiği bir sicilin bir memurca tutulması aranmaktadır (L., Mad. 7/III; Code, Mad. 37).

12. Rehin, önceden yapılacak yenilemeler hariç, beş yıllık bir süre sonunda, ortadan kalkar (L., Mad. 5; Code, Mad. 35).

13. Sicil memuru, her talep edene sicil durum belgesi ve sicile kayıtlı açıklamaların bir kopyasını ya da suretini vermek zorundadır. Memur, bir hata ya da eksiklikten sorumludur ve kanunun 7 ve 8. maddeleri, onu, genel olarak, ipotek işlemlerini kaydeden memurun sorumluluğuna ilişkin hükümlere tabi kılmaktadır (Code, Mad. 37).

14. Film sicili, yalnızca rehin aleniyetini sağlama amacını gütmemektedir; sicil filmlerin mülkiyet ve işletilmesine ilişkin işlem ve kararların aleniyetini de temin etmektedir. Kanunun 3. maddesi, mülkiyet ve işletme haklarının şirketlere sermaye olarak getirilmelerinin, devirlerinin, tam ve kısmi işletme imtiyazlarının tescilini de öngörmektedir. Kanuna göre, film gelirlerini garanti altına alınabilmesi bakımından, mülkiyet hakkındaki devir, nakil ve yetkilendirmelerin, dağıtımına, serbest kullanmanın sınırlandırılmasına ve önceliğin temlikine ilişkin mukavelelerin de tescili gereklidir. Bu hakların ve mukavelelerin birine ilişkin mahkeme kararları ile hakem kararları da aleni kılınmalıdır.

15. Aleniyetin müeyyidesi, tescil edilmeyen işlem ve kararların üçüncü şahıslara dermeyan edilememesinden ibarettir (L., Mad.3; Code, Mad. 33/7). Şunu belirtmek gerekir ki, kanun, bizzat kendilerinin aleniyete tâbi bir hakka sahip olduğu üçüncü kişilerin söz konusu olduğunu zikretmeksizin üçüncü kişileri hedef almıştır. Bu sebeple, tescil edilmeyen bir hak mutlak olarak dermeyan edilemez.

§. 3. REHİNLİ ALACAKLININ HAKLARI

16. Rehinli alacaklı, film üzerinde, yalnızca tescil sayesinde, bir imtiyaz elde eder (L., Mad. 5; Code, Mad. 35). Tescil, talep sıra-

sına göre yapılır (L., Mad.1; Code, Mad. 34). Kanun, rehinli alacaklının imtiyazı düşüncesine sadık kalmış olmasına rağmen, gerçekte, film üzerinde tescil edilmiş bir ipotek söz konusudur.

17. Rehnin tescilinden önce yapılan kayıtlı işlemler, rehinli alacaklı karşı ileri sürülebilirse de, onun tescilinden sonra yapılan dermeyan edilemez (L., Mad. 3; Code, Mad. 33). Bunun anlamı şudur ki, işletmeye ilişkin mukaveleler imtiyaz sahibi alacaklıya dermeyan edilemeyeceğinden, gerçekte, yapımçı artık film üzerinde tasarrufta bulunamaz.

18. Esasen, rehinli alacaklının, aksine mukavele hariç, film geliri üzerinde hakkı vardır. O, borçluların bildirimine ihtiyaç olmaksızın, film gelirini tek başına doğrudan doğruya tahsil eder. Bu tahsilât, tescil sırasına göre gerçekleştirilir; ancak bu gelir üzerinde mevcut kanuni rüçhan hakları saklıdır (L., Mad. 6; Code, Mad. 36). Rehinli alacaklıya sağlanan bu kanuni hak, uygulamada **gelirlerin devri** ismi altında tanınmıştır (Patarin, op. cit., No. 45). Bunun sebebi olarak, alacaklının mümkün olduğu kadar çabuk şekilde ve film işletilir işletilmez tahsilât yapmısında, yararı olduğu gösterilebilir.

19. İşletme geliri üzerindeki rüçhanîyet, rehinli alacaklıya, işleticinin borçlularına karşı, doğrudan dava açma imkânı sağlar. Genel olarak, mukavele, tahsis edilecek gelir payını saptar. Bu dava, uygulamada bazı güçlüklerin doğumuna yol açmıştır. Rüçhanlı alacaklının dava hakkı, sinema endüstrisine yapılan yardımlar ve sigorta tazminatı alanlarında kabul edilmemektedir ve filmin muhafazası için masraf yapan alacaklıya rüçhanîyetin ileri sürülebilirliği konusunda şüphe mevcuttur (Patarin, op. cit., No. 46 ve Paris mahkemesinin 16 temmuz 1952 tarihli olup, bu yazarca zikredilen yayımlanmamış kararı).

20. Vadede ödeme yapılmazsa, alacaklı filmin satışını isteyebilir. Bütün kayıtlı alacaklılar, bu halde, satışta bulunmak için davet edilirler. Satış, ancak, davetten onbeş gün sonra yapılabilir (L., Mad. 14; Code, Mad. 42).

21. Alacaklının takip hakkı, ipotekte olduğu gibi düzenlenmiştir. Seine Ticaret Mahkemesi, satış konusunda, tek yetkili mercidir (L., Mad. 15; Code, Mad. 43).